

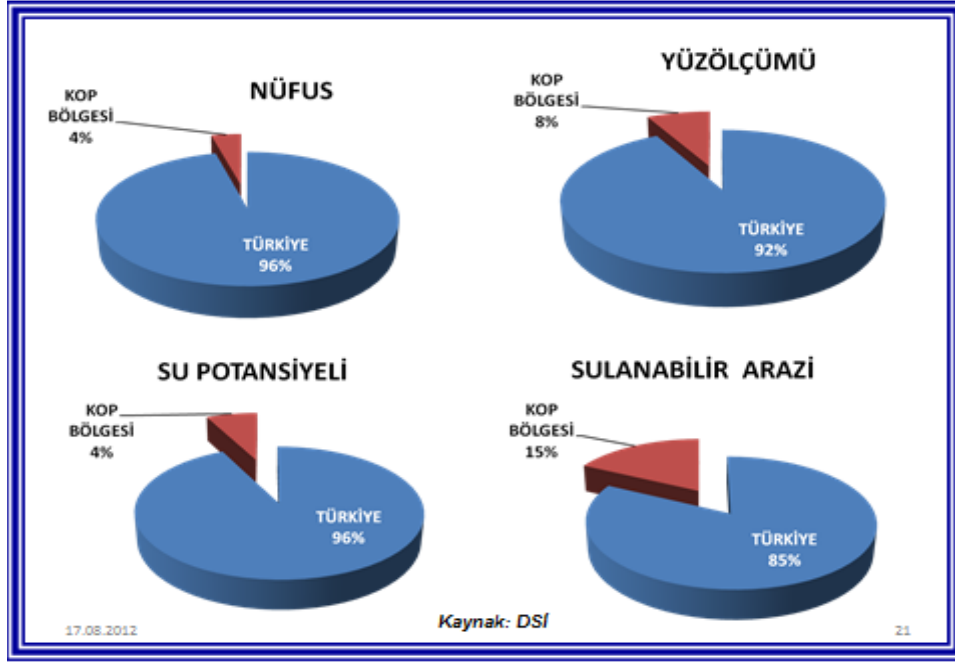
BÖLGENİN YENİ İTİCİ GÜCÜ: KOP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

Makbule TERZİ¹

¹Uzman, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Konya

Aksaray, Karaman, Konya ve Niğde illerini içine alan KOP Bölgesi, tarih öncesi çağlardan günümüze uzanan her dönemde, kültür tarihinin önemli bir merkezi olmuş ve çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. İnsanlığın kültürel gelişim sürecinde, üretim, beslenme, teknoloji, inanç ve sosyal yaşam unsurlarının yeniden biçimlenme faaliyetleri, başta Çatalhöyük olmak üzere, Bölge'deki kültürel alanlarda hayat bulmuş; bu önemli gelişmeler, Bölgenin imparatorluk merkezi olmasına kadar uzanmıştır. Tarih içinde oluşmuş bu önemli kültürel ve sosyal birikimler, günümüzde Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (KOP BKİ) ile yeniden bir ivme kazanma sürecine girmiştir.

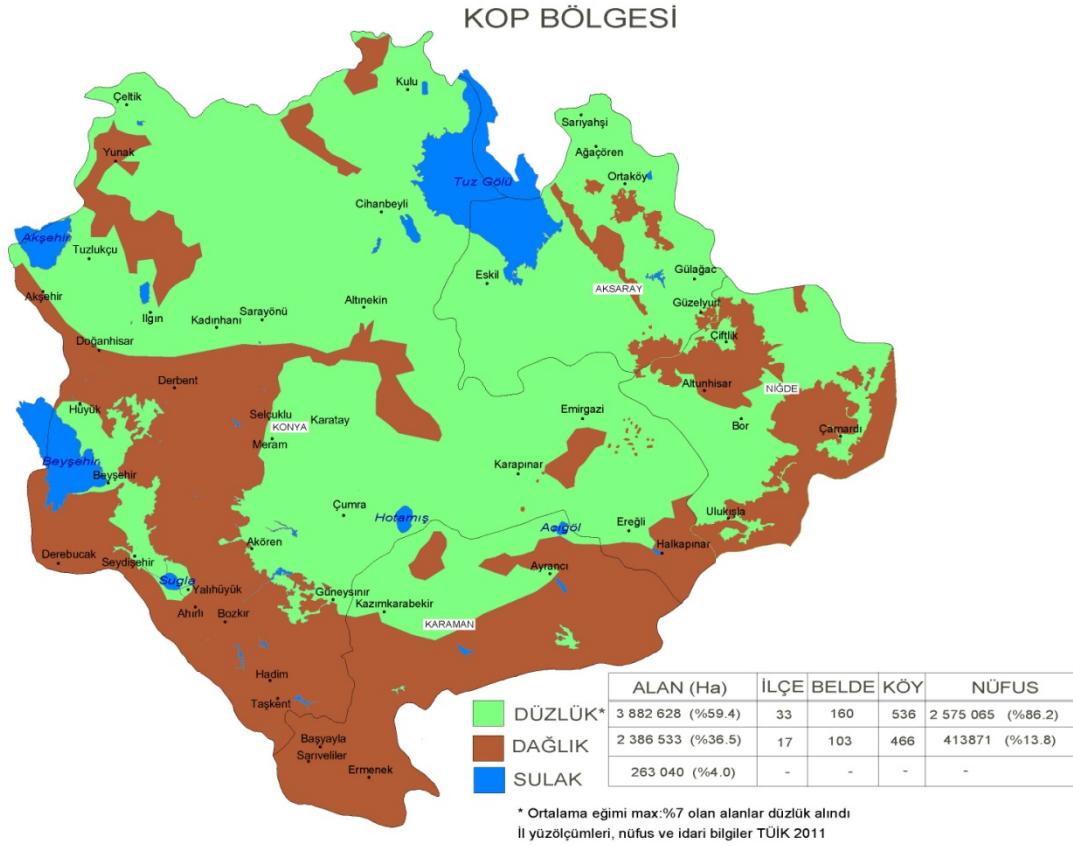

Şekil 1: KOP Bölgesinin, Nüfus, Yüzölçümü, Su Potansiyeli ve Sulanabilir Arazi Değerlerinin Türkiye Toplamındaki Payı (%)

Alan, Nüfus Bilgileri

KOP Bölgesi'nin toplam yüzölçümü 65.322 km² olup; ülkemizin toplam yüzölçümünün % 8,3'ünü, nüfusunun %4'ünü oluşturmaktadır (Şekil 1). Nüfus yoğunluğu ortalamasına oranlandığında 75 Milyonluk Türkiye'de yaklaşık 6.5 Milyon insanı rahatlıkla barındırabilecek bir bölge olması gerekirken bölge nüfusuna kayıtlı fakat herhangi bir nedenle bölge dışında yaşayan yaklaşık 1.26 milyon insanın olması göç olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin düşük nüfus yoğunluğu ortalaması da dikkate alındığında, bölgenin sağlıklı kalkınması halinde en az 10 milyon insana yaşam alanı oluşturabileceği görülecektir.

Konya Ovası Projesi (KOP), bölgede yapımı tamamlanan ve devam etmekte olan, enerji-sulama yatırımlarının yanı sıra; tarımsal altyapı, kırsal- kentsel altyapı, turizm, eğitim, sağlık, sanayi, ulaştırma gibi diğer sektörlerdeki yatırımları da içine alan çok sektörlü, entegre, sürdürülebilir kalkınma anlayışını benimseyen bölgesel kalkınma projesidir. Bu projeyi koordine etmek üzere KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (KOP BKİB) 2011 yılında Kalkınma Bakanlığı'nın bağlı bir kuruluşu olarak kurulmuştur.

Şekil 2. KOP Bölgesi Dağlık ve Düzlük ve Sulak Alanları

KOP Bölgesi'nde Karaman ve Niğde illerinin daha yüksek dağlık alan oranına sahip oldukları dağlık kırsal alanda yaşayanlar toplam bölge nüfusunun %13.8'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu durum bölgede dağlık kırsal alanların yaşam şartlarının zorluğunu göstermektedir (Şekil 2).

Bölgenin sahip olduğu yıllık toplam su potansiyeli 8,5 milyar m³ olup, bu rakam Türkiye yıllık su potansiyelinin %4'üne tekabül etmektedir. 6.5 milyon hektar alana sahip bölgede tarıma elverişli arazi miktarı 3,05 milyon hektar olmasına karşın halen sulanan arazi ancak 835 bin hektardır. Türkiye'deki sulanan arazinin %15'i bölgede bulunmaktadır. Bölge yeterli yerüstü suyu olmadığından sulama büyük ölçüde yeraltı suyuna bağımlıdır. Bu nedenle yeraltı su seviyesi her yıl azalmakta ve sulamada sürdürülebilirlik dengeleri bozulmaktadır.

KOP Bölge Kalkınma İdaresi ve KOP Eylem Planı

Konya Ovası Projesi hedeflerine ulaşacak tüm planlama, uygulama, izleme-değerlendirme çalışmaları, Kalkınma Bakanlığı'na bağlı bir merkez kuruluşu olan KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilecektir.

KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın kurulmasına giden yol, gönüllü bir çalışma grubunun özverili girişimi ile açılmış ve ülkemizde kuruluş süreci, yerel taleple başlatılan tek bölge kalkınma kuruluşu olarak kurulması ile son bulmuştur. 2008-2009 yıllarında gönüllülük esasına dayalı olarak oluşturulan "Konya Tarım Çalışma Grubu", "KOP ve Tarım Eylem Planı"nı hazırlamış ve bu plan Kalkınma Bakanı'nın başkanlığındaki geniş katılımlı bir toplantıda (bölge milletvekilleri,

bürokratlar ve yerel yöneticiler) tartışılmıştır. Toplantı sonucunda; bu taslak plana Aksaray, Karaman, Niğde illerinin de dahil edilmesi kararı çıkmıştır. Taslak planın uygulanmasına başlanmış ve bu uygulamaların izlenip değerlendirilmesi için bir bölge kalkınma idaresi kurulması önerisi de getirilmiştir. Bu ısrarlı ve özverili çalışmalar, 8 Haziran 2011 tarihinde, 642 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Konya merkezli olarak KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın kurulması ile amacına ulaşmıştır. Böylece, uygulamaları çeşitli kurumlar tarafından gerçekleştirilen Konya Ovası Projesi, planlı kalkınmayı sağlayacak bölgesel ölçekli büyük bir proje kimliği kazanmıştır.

KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'na 642 sayılı Kanun hükmünde Kararname ile, bölgenin kalkınmasını hızlandırmak amacıyla eylem planları hazırlamak, bunların uygulanmasını koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek, eylem planlarının gerektirdiği yatırımlara ilişkin teklifleri ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde hazırlamak, önceliklendirmek, bölgedeki kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen yatırım projelerini izlemek ve değerlendirmek, bölge planlarının tamamlayıcılığını ve bütünlüğünü gözeterek, kalkınma ajanslarının çalışmalarını etkin kılmak, bölgenin gelişme potansiyeline, sorunlarına ve imkânlarına dair araştırma, etüt, proje ve incelemeler yapmak veya yaptırmak, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları için başta kurumsal kapasite ve beşeri kaynak konuları olmak üzere, Kalkınma Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslara göre mevcut proje ve programlarla mükerrerlik oluşturmayacak yenilikçi destek programları tasarlamak ve uygulamak görevleri verilmiştir.

Bu yasal görevlendirme ile bölgenin kalkınmasını hızlandıracak, kaynakların daha etkin kullanımını sağlayacak KOP Eylem Planı çalışmaları da başlatılmıştır.

KOP Eylem Planı 4 ana gelişme eksenini içermektedir:

- Ekonomik Kalkınmanın ve Rekabetin Güçlendirilmesi
- Sosyal ve Kültürel Gelişiminin Sağlanması
- Altyapının Geliştirilmesi
- Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi

KOP Eylem Planı çalışmaları, 30 Nisan 2012 tarihinde Bakanlıklar, Valilikler, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları ile yazışma yapılarak başlatılmıştır. Yapılan koordinasyon çerçevesinde, Valilikler nezdinde "KOP Eylem Planı İl Çalışma Grupları" oluşturulmuştur. 17 Mayıs-07 Haziran 2012 tarihleri arasında il çalışma gruplarına, KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı Prof. Dr. Mehmet BABAOĞLU ve uzmanları tarafından eylem planı sürecine ilişkin sunuşlar gerçekleştirilmiştir. İl çalışma grupları, Eylem Planı'na sunacakları projeleri hiç bir sektörel kısıtlamaya gitmeden oluşturmuş ve 05 Haziran 2012 tarihinde KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'na teslim etmişlerdir. Bu tarihten itibaren KOP BKİ uzmanları, illerden gelen tüm proje önerilerini öncelikleri de dikkate alarak değerlendirmiş ve Kalkınma Bakanlığı ile görüşme sürecini başlatmıştır.

KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, tabana yayılarak oluşturulan bu yatırımların, gerek devlet yatırım programına, gerekse Eylem Planı'na girebilmesi için gereken özeni ve çabayı göstermekte olup; plana nihai halini Kalkınma Bakanlığımız ve Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu verecektir.

Konya Ovası Projesi'nin genel kalkınma hedefleri, bölgede yaşayan insanların gelir düzeyini yükseltilmesi, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunulması olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, ekonomik, kültürel ve sosyal hedefler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

Ekonomik Kalkınma Hedefleri

- Bölgede kıt olan su kaynaklarının etkin kullanılması yolunda su tasarrufu amacıyla arazilerin toplulaştırılması ve basınçlı sulama sistemlerine geçilmesi, tarımsal verimliliğin artırılması, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik olarak uygun bitki deseni uygulamaları ve üretim planlamaları yapmak,
- Bölgeye uyum sağlamış yerli hayvan ırklarını, yaygınlaştırmak, bitkisel üretimde kurağa toleranslı bitki tür ve çeşitlerinin bölge ekiliş alanlarını artırmak, kuru tarımı rehabilite ederek verimliliği artırmak,
- Kırsal nüfusun dışa göç etmesini önlemek amacıyla (özellikle dağlık bölgelerde), tarım ve tarım dışı alanlarda gelir getirici faaliyetleri çeşitlendirerek istihdam imkanlarını arttırmak,
- Tarımsal altyapıyı geliştirmek ve ihracata yönelik katma değeri yüksek üretim teknolojilerini uygulamak,
- Kırsal ve kentsel altyapıyı iyileştirerek bu alanlarda yaşam kalitesini arttırmak,
- Orta- yüksek teknolojiye geçişi sağlayacak sanayi üretimini desteklemek,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirmeye yönelik planlar yapmak,
- Çevre değerlerini koruma - kullanma dengesi içinde planlamak.

Kültürel ve Sosyal Hedefler

- Bölge nüfusunun her kesiminin eğitim imkanlarından faydalanmasını sağlamak,
- Sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmak ve bölge insanını bu hizmetlere ulaşabilir kılmak,
- İstihdam yaratacak, tarıma dayalı ve tarım dışı faaliyetler ve örgütlenmeleri desteklemek ,
- KOP bölgesinde günümüze ulaşan taşınmaz kültür varlıklarını, tespit etmek, belgelemek ve elde edilen sonuçları, ulusal ve uluslararası bilim çevreleri ve kamuoyu ile paylaşmak,
- Bölgede öne çıkan inanç turizmini daha da geliştirerek; diğer turizm çeşitlerini (kongre, eko turizm ,doğa sporları vb.), turizm cazibe merkezlerini, yeni turizm merkezlerini ve turizm gelişim bölgelerini/koridorlarını kapsayacak şekilde planlama çalışmalarını yapmak,
- KOP kapsamında yapılacak çalışmalar sonucu, Bölgede yaşanacak sosyo-kültürel değişimin, olumlu yönde olmasına yönelik sosyal ve kültürel destek programları uygulamak,
- Gençlere yönelik sosyal - kültürel faaliyetleri desteklemek.

KOP kapsamında, yukarıda belirtilen genel tanımlar doğrultusunda, toprak-su kaynaklarının etkin ve sürdürülebilir kullanımını sağlayacak planlamaların yanı sıra, eğitimden sağlığa, kırsal- kentsel altyapıdan sanayiye, ulaştırmadan turizme bir çok sektörde bölge kalkınmasına ivme kazandıracak bir Eylem Planı hedeflenmektedir.

Kalkınma Bakanlığı ile görüşmeleri başlatılan eylem planının onaylanması halinde, kamuoyunda Mavi Tünel ile özdeşleştirilen Konya Ovası Projesi artık, çok sektörlü, entegre, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen ulusal planlarla uyumlu bölge ölçeğinde uygulanan planlı bir kalkınma hamlesi olacaktır.

Bölge kişi, kurum ve kuruluşlarının desteği ve birlikte hareket etmesi başarıyı getirecektir.